

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:

"ФАКТОРИ И ИНСТРУМЕНТИ НА ПРОМЯНА В МОДЕЛА НА ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЗВУКА И ЗВУКОВИТЕ ПРОДУКТИ "

на Петър Здравков Костов, докторант на самостоятелна подготовка

за присъждане на образователна и научна степен „доктор” в професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство”

Рецензент: доц. д-р Кремена Ангелова Ангелова,
ТКДФ на НМА „Проф. П.Владигеров“

Петър Костов завършва специалност "Звукорежисура" в НМА "Проф. П.Владигеров" през 1994 г. с ОКС "магистър". Има дългогодишен стаж като звукорежисьор в радио, откъдето произтича и интереса му към темата и задълбочените познания за ролята и мястото на звука в съвременните медии. От 2000 г. работи в "Александра Аудио" като звукорежисьор за запис, монтаж и смесване на български версии на анимационни и игрални филми за кино-, DVD и телевизионно разпространение, както и на български документални филми. Занимава се и с изработване на звук към рекламни телевизионни предавания, постсинхронен дублаж на български и чуждестранни филми, задкадров дублаж на чуждестранни игрални филми и телевизионни сериали. От 1999 г. е асистент в специалност "Звукорежисура" и води учебни курсове по "Звукотехника", "Базови елементи и системи в звукотехниката" и "Медийна постпродукция".

Петър Костов е докторант на самостоятелна подготовка към катедра "Теория на музиката" на ТКДФ на НМА "Проф. Панчо Владигеров".

Предложеният за рецензиране дисертационен труд съдържа: увод, осем глави, организирани в две части, заключение и използвана литература. Разположен е върху 314 страници, но предвид шрифта и оформлението съответства на двойно по-голям брой страници. Използваната литература включва огромен брой заглавия - 22 на кирилица, 106 на латиница и 9 ресурса. Източниците не са номерирани, което затруднява преброяването и използването им. Цялостното оформление на труда е нетипично - заглавия с малки букви, пунктири и звездички, без номерация. Без да влияе на качеството на съдържанието, подобно оформление възпрепятства изчитането на текста и може би би било по-подходящо при евентуалното издаване на текста като книга, естествено след намеса на професионален дизайнер.

Уводът поставя рамката на изследването и набелязва основните хипотези, които са развити по-нататък в труда. Още тук личи сложната конструкция на изложението, която е обрасната с допирателни съображения, доводи про и контра и организацията им с помощта на цифри и букви, със и без скоби.

Като **причина за избора на тема** авторът посочва своето несъгласие с *"процеса на маргинализация на слушателските практики, стимулиран от футуристичните заявки съпътстващи новата среда за разпространение."* (стр.5), а като **обект** - *"дефинираните като "чисто звукови" сектори на медийния отрасъл – производството на звукозаписни продукти и радиоразпръскването."* (стр. 6). **Предмет** на анализа е състоянието на медийната среда в последните 20 години и перспективите за развитие на звуковите сектори, които тя предоставя.

Основната теза на дисертацията не е дефинирана. Според Костов, тя е представена като *"процес в развитие"*, но още в следващото изречение става ясно, че представлява противопоставяне между *"(1) съществуването на*

характерен модел на потребление, основан върху коинтеграцията между три променливи - (а) технологично усъвършенстване; (б) институционализирано производство; (в) потребителско възпитание /редът не е определящ/ и (2) изграждането на съвременната медийна среда, която изоставя коинтеграцията между променливите на потребителския модел и без да отхвърля взаимното им влияние се опитва да го пренасочва с определени мотиви, представени тук като контра-аргументи: (а) силен акцент върху комуникационния елемент и интерактивността – разликата в техническата реализация на самата среда /мрежа/, се изтъква и дори вече реализира като антитеза на самата идея за културен пренос; (б) агресивна промяна в ролята и мястото на институциите – следствие на отказа от регулация на мрежовата среда; (в) отслабване..." и т.н. Коментарът е излишен. Въпреки че авторът твърди, че се опитва да избегне детерминистичен подход по темата, подобно усложняване не позволява ясното излагане на неговата позиция и подкрепящите аргументи.

Бих искала да спомена един от тях, който Петър Костов нарича базисен и заложен в основата на труда, а именно, че "характера и особеностите на производството, разпространението и потреблението при звуковите продукти трябва да отразяват и да се изграждат около доминиращата роля на слуховото възприятие...., без средата да му налага възприемането на обслужващи или маргинални роли". Аргумент, който считам за изключително силен и определящ за позицията на всички, работещи в сферата на звука и звуковите изкуства.

Без да го посочва специално като метод, авторът използва сравнителния анализ за представяне на тезите на различни автори, както и теоретични интерпретации върху тях. За целта, както личи от библиографската справка е проучен определен обем критична литература и

факти, свързани с развитието на звукозаписната и медийната сфера. По отношение на методологията, Петър Костов предлага използването на широка *методологична рамка*, съставена от няколко инструмента за анализ, организирани в сложна *трипартитна система*. Тук ми се иска да отбележа употребата на термина "рецепция" като заместител на термина "възприятие". Познавайки позицията на автора и неговата непрекъсната борба за употребата на български аналози на чуждоезичните термини, с учудване отбелязвам изместването на един от тях, който дори е добре наложен по отношение на звука и звуковите продукти. Подобно е положението и с термина "аудиторна [реакция, таргетизация, неопределеност]", където "аудиторна" спокойно може да се замени с "потребителска" или "слушателска".

Целите на изследването отразяват *"противопоставянето между постигнатото ниво на значимост при звукозаписното производство и радиоразпръскването и съвременните тенденции на промяна"*. Изведени са две основни цели: (1) Дефиниране на характерния потребителски модел и изясняване на важността му и различните аспекти на коинтеграцията между елементите му и (2) Анализ на констатираните промени при продуктовата реализация на звука в настоящата мрежова среда, както и причините за тях. Всяка от тях е натоварена с изпълнението на 4 задачи.

В увода е направено и представяне на потребителския модел, обект на разглеждане в дисертационния труд. Моделът е илюстриран с авторска графика, която прегледно показва отделните елементи, които го съставляват и техните взаимовръзки или по-точно казано взаимозависимости.

Авторът предлага описателното понятие "жест", което според него е *"обобщаващо, за някои положителни форми на взаимодействие между различните участници в медийната сфера"*. В първите три глави на

изложението "жестът" е представен под различни имена, указващи същността му – напр. производствена култура, творчески прозорец и т.н.

ЧАСТ 1 включва 3 глави, които дефинират елементите на потребителския модел и тяхната взаимовръзка. Разгледани са и отделни елементи от медийния контекст, които имат пряка или косвена връзка с продуктовата реализация на звука.

ГЛАВА 1, "Някои понятия поставящи звуковите продукти в медийна среда", представя особеностите на медийната среда като се насочва към секторите на производствения звукозапис и радиоразпръскването.

Уточнено е мястото на обекта на изследване в медийната среда и са коментирани тенденциите на промяна в нея, като авторът уточнява, че разглеждания обект не е звукът сам по себе си, а по-скоро неговата продуктова реализация в рамките на цялостната медийна среда – системите за съхранение и разпространение на звук.

Ценен е коментарът по дефинициите за "автентичност" и "достоверност" при медийното представяне на звуковите събития и ясното им разграничаване по отношение на естетиката на преживяването. Авторът застава твърдо зад пълноценността на изразните способности на звука и неговата художествена стойност.

ГЛАВА 2, "Аспекти на медийното представяне", показва в детайли елементите на потребителския модел в контекста на тяхното представяне в медийната среда.

Въведено е понятието "*контекстуализация*", което описва различните прояви и степени на зависимост на творческото виждане от обществено-историческия контекст в медийната среда.

ГЛАВА 3, "Фактори по рецепцията на звуковия продукт в медийна среда", се занимава със спецификата на потреблението в медийната сфера, а именно икономическите, технологични и обществено-исторически аспекти на средата, определянето на профила на аудиторията чрез специфични изследвания, интерпретацията на съдържанието на медийната форма, както и изискванията, на които трябва да отговарят нейните потребители.

ЧАСТ 2 включва 5 глави. Тук са описани промените в съвременната медийна среда, които имат отношение към продуктовата реализация на звука и развитието на слуховата култура. Информацията в тази част е пряко свързана с темата на дисертацията и предлага критичен поглед към насоките на развитие на звуковите сектори от медийния отрасъл. Посочени са определени похвати, намерения и твърдения, произлизащи от и свойствени за съвременността.

ГЛАВА 4, "Информацията като елемент на съвременната медийна среда", представя някои аспекти от съвременния медиен контекст, като съпоставя особеностите на културния пренос и информационния детерминизъм. Основна идея на автора е да противопостави "информираността", като основно достойнство в съвременната медийна и глобална среда на старомодното "познание", резултат от последователно развитие на интелектуалните и емоционални способности и нужди на потребителя чрез образование. Костов счита, че по този начин се формира една анти-интелектуална тенденция със собствена нормативна и регулаторна система, в която отделната личност се заличава, превръща се в градивен материал на една нова глобална информационна система.

ГЛАВА 5, "Съвременни насоки в средата за домашно възпроизвеждане", коментира технологичното развитие в домашните системи за възпроизвеждане на звук, развитието на новите формати и

звуконосители. Няма съмнение за достоверността и професионалния характер на поднесената информация, предвид сферата на реализация на автора. За мен под въпрос остава неговата убеденост за наличие на идеологически похвати, които целят редуциране на възможностите за пълноценно слушане, атакуват концепцията за звукова достоверност, като дават приоритет на количеството пред качеството и залагат прекомерно на визуалния елемент в продуктите. Бих допуснала, че така създадената ситуация е етап, предизвикан от бързото развитие на технологиите, в който следва, с течение на времето да се установят по-балансиранни взаимоотношения.

ГЛАВА 6, "Стартиране на разпространителски практики по Интернет", коментира разпространението на звукозаписни продукти чрез глобалната мрежа като естествена стъпка на развитие, предоставяща технологични възможности и ресурси за преодоляване на ограничаващото влияние на времето и пространството. Дефинирани са спецификите на средата, въвежда се и понятието "нови медии" като описание на медийните форми, разпространявани по Интернет. И тук авторът счита, че *"новите медии" са дефинируеми поне засега предимно със средствата на идеологическото обяснение и/или технологичния детерминизъм*, като *"идеологическия удар е насочен не толкова към икономическия модел, а главно към позицията на слушателя"*. За мен в този тип представяне липсва обективизъм. Въпреки детайлното обглеждане на проблема, изложението е пропито с една-единствена гледна точка - тази на автора, която обаче е представена не като лична позиция, а като обективно съждение за модела.

ГЛАВА 7, "Промени в съвременната среда за радиоразпръскване", разглежда развитието на радиоразпръскването след 80-те години на 20 век, когато радиото се изправя пред две нива на предизвикателство,

икономическо и технологично, косвено произлизащи от съвременната информационна среда: дерегулацията на медийните пазари и цифровизацията и диверсификацията на средствата за разпространение на звукова продукция. Справянето с тях води до съвременното състояние на медията, което е противоречиво и неопределимо. В детайли са разгледани икономическото и технологично състояние на радиото към днешна дата, като не е пропусната и неговата интернет разновидност. Авторът запазва негативната гледна точка към настъпилите промени.

Последната **ГЛАВА 8, "Културата на активния участник и особеностите на въздействието ѝ"**, е посветена на "активната аудитория", такава каквато е конструирана през 1970-80-те и метаморфозата, която тя претърпява в мрежова среда. Според автора *"ролята ѝ продължава да се лута между опитите да се противопостави и по-дълбокото оплитане"*. Той счита, че *"в ролята на псевдо-активности са новите технически възможности, с които се разширява атомизацията на практиките, но без да се променя манталитета"*. Костов въвежда понятието "юзър", което според него е описателно за *"съвременния атомизиран и фрагментиран вариант на активната аудитория"*.

ЗАКЛЮЧЕНИЕТО, наречено **"Обобщение на промените в потребителския модел"** и посветено до голяма степен на глобалната мрежа, Интернет, която авторът дори не намира за необходимо да назове (нарича я мрежата) е пропито с известна мизантропия и недоверие в "светлото бъдеще", доказани от стройно подредени факти и аргументи. Освен неприятния привкус, на заден план непрекъснато звучи въпросът - Quo vadis?

В дисертацията си Петър Костов не намира за необходимо да сподели с нас приносите на труда. Прави го в автореферата, който е в обем от 87 страници и отразява коректно съдържанието на дисертацията.

Бих искала да открия няколко значими приноси момента:

- В труда са идентифицирани определени елементи от медийния контекст и някои техни взаимовръзки като водещи за устойчивостта на потреблението във връзка с пазарната реализация на културния продукт;
- Изтъкнато е значението на отделни елементи от медийния контекст и някои зависимости, като водещи при разпространението на звуковите продукти;
- Анализирани са промените в отделни елементи от съвременния медиен контекст и влиянието им върху звуковата изразност и звуковите продукти;
- Представено е съвременното състояние на звукозаписа и радиоразпръскването от гледна точка на способността им да оформят работещ потребителски модел.

В автореферата са отразени и три публикации, които покриват изисквания минимум и имат пряко отношение към темата на изследването.

Стилът на изложението е научно издържан в рамките на цялата дисертация. Въпреки това следва да се отбележи излишната сложност при излагането на твърденията, която води до усещане за подценяване на интелектуалните и мисловни способности на читателя, като не оставя място за участието му в този процес. Всяко твърдение е обяснено и доказано многословно, с аргументи, които от своя страна се подразпадат на допълнителни аргументи, а те още веднъж биват обяснени с положителни и отрицателни доводи. И така ясното, облечено в слово съждение, се превръща в безкрайно разрастваща се словесна маса, която замъглява възприятието. В

текста изобилстват, учудващо за мен, правописни, пунктуационни и граматически грешки, както и неправилни езикови конструкции.

Безспорни са качествата на труда, който по същността си се явява защита на звука и високите културни форми, пренасяни посредством звук. Авторът апологизира тяхната стойност и въздействие и настоява за необходимостта от образование в тази посока. Аналитичната стойност на труда е изключително висока, въпреки че липсва обективност на подхода и ясно диференциране на авторовата позиция от тази на цитираните източници.

В заключение, считам дисертационния труд с неговата структура, хипотези, изводи, анализи и коментари за самостоятелно изследване с безспорни достойнства и с дълбоко убеждение **предлагам на Петър Здравков Костов да бъде присъдена ОНС „доктор”** в професионално направление 8.3. "Музикално и танцово изкуство".

София, 04.09.2018 г.

Рецензент:

доц. д-р Кремена Ангелова